

נוכיר כמה מן הכלים הספרותיים הללו:

משחק לשון – בחירתה של המשנה לנקוט מינוח דו-משמעי מאפשרת למוכח הסמוי לרמוז על משמעות נוספת. כך למשל המשנה בראש השנה מספרת על אב ובן שבאו להעיד על החודש: "וקבלו הכהנים אותו ואת בנו". המשמעות הגלויה של "אותו ואת בנו" היא שהכהנים קיבלו את האב והבן יחדיו כדי להעיד כזוג. אבל המשפט "אותו ואת בנו" מרמז על משמעות נוספת, שלילית. הוא רומז לביקורת על התנהגותם של הכהנים, "אותו ואת בנו" הוא שמו של אחד האיסורים שבתורה, "וְשׂוֹר אוֹ שֶׁה אֶתְּו וְאֶתְּו בְּנוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בְיוֹם אֶחָד" (ויקרא כב, כח).

זיקה אינטרטקסטואלית – פעמים רבות אנו מוצאים במקרא שצירופי מילים החוזרים על עצמם בסיפורים שונים נועדו להקביל בין הסיפורים.³ גם במשנה ישנן הקבלות – לעתים הקבלות בין שתי מסכתות,⁴ ולעתים, כפי שנראה בפרקים הבאים, יוצרים זיקה בין המשנה ובין המקרא. השפעתו של המקרא על עיצוב המשנה אינה רק משום שהתורה שבכתב היא התשתית של התורה שבעל פה, אלא גם משום שהתנ"ך הוא הספר המרכזי שהיה ידוע לחכמי המשנה וללומדיה ולפיכך נשאבו ממנו פעמים רבות מוטיבים, רעיונות ואסוציאציות. השראת המקרא אפוא נוכחת במשנה לא רק בציטוטים הישירים ובעיקרי המצוות; ברקע עיצובן של חלק מהמשניות עומדות דמויות מקראיות כאלהו הנביא, דוד ושלמה והרעיה והדוד שבשיר השירים. עיצוב זה רומז על המשמעויות הנוספות שרצו חכמים לכלול במשנה.

מבנה – מבנה של משנה או של פרק משמש כלי ליצירת הקבלות בין יסודות שונים, ובכוחו לבטא קשר רעיוני. לדוגמה, הפרק הראשון והפרק השלישי של מסכת סנהדרין עוסקים בדיינים ואילו הפרק השני בדיני מלכים. בכך יצר עורך המשנה זיקה בין השופט למלך, שני מנהיגים הנושאים בשררה על הציבור. דוגמה נוספת נוכל לראות בפרק הראשון של מסכת קידושין. לפרק שני נושאים – קניינים ומצוות. העובדה שכל אחד מהנושאים מתייחס לעשרה פרטים מרמזת על הקשרים בין שני התחומים.

דרך נוספת לעמוד על כוונת חכמים עצמם, דרך הרווחת גם בעולם הישיבות, היא במתן תשומת הלב לשיטתיות בגישתו של החכם הדובר. לדוגמה, אמירותיו של רבי עקיבא בנושא קדושת הקשר בין איש לאישה ובנושא חשיבותה של האהבה ביניהם יכולות להסביר מדוע לשיטתו מותר להתגרש כאשר נפגם החן בין בני הזוג.